

A vnet rodoljub odzval se je „Pozivu“ takó-le: „Srčno želim, da se skoro rodi „Slovenka“ — mati rodoljubja snujoča krog domačega ognjišča načrt za načrtom, kakó obvarovati deco pred tujimi navali. „Slovenka“ naj nosi žar domovinske ljubezni tja, kjer vlada sedaj še nebriznost za naše narodne svetinje ali pa celo sovraštvo do njih. „Slovenka“ bodi vzbujevalka n a r o d n e g a p o n o s a med našim ženstvom, ona bodi prorokinja znaneča nam svetlejšo bodočnost. V to ime bodi iskreno pozdravljena!“

Ne mogle bi „Slovenke“ bolje priporočati nego so jo priporočili imenitni in izkušeni možje slovenski v svojih pismih, iz katerih smo posnele njihove krasne pozdrave in priporočila.

Toda ne samo naši možje, tudi naše narodne dame pozdravile so vest o našem listu z oduševljenjem.

Obilo vzpodbuje in laskavih besed ter obetov, da nam pomorejo, poslale so nam skoro vse imenitnejše ljubljanske dame. Navajati iz vseh njihovih ljubeznivih pisem, bilo bi predolgo. Idealno navdušena, izobražena narodnjakinja pisala je nekako takó-le:

„Vaše pismo sem prejela in radostno pozdravila „Slovenko“. Da ste se odločile izdavat list tako potreben našemu ženstvu, odobravit in podpirati mora vsaka zavedna domorodkinja. Težko breme ste si naložili toda neustrašenost in dosedanja delavnost na literarnem polju nam je porok, da bode novi list častno vršil svojo nalogo. Dobó se pač tudi tu ljudje, ki porekó, da je še prezgodaj in da je treba čakati, ker ne bode dovolj iz o b r a ž e n e g a ž e n s t v a in sto družih pomislekov. Začeti je treba enkrat, saj smemo računati na podporo od strani možkega razumništva, kateremu je dolžnost podpirati nas. Da so naše dame takó malobrižne za vse stvari, ki se tičejo našega naroda, da so one, ki se prve klanjajo vsakemu tujemu uplivu, je rakana v našem narodnem življenji in skrajni čas je, da se ta rana ozdravi. Nemške šole kvarijo mnogo, ali napadena domača vzgoja ter vedno čitanje nemških knjig napravlja mnogo večjo kvar. S pomilovanjem gleda marsikatera gospica na slovensko knjigo in jo prezira, ker ne ve za domače bisere. Imenitno nalogo budit, kazati na lepoto našega jezika, vzbujati veselje do domačih pisateljev in pisateljic, dramiti zaspanke, vtrjati mlačneže to bodi „Slovenki“ namen. Zatorej pozdravljen bodi prvi ženski slovenski list, dobro nam došel!“

Sklepamo: Vi vsi, ki soglašate z nami podpirajte nas, a ve Slovenke drage, pomislite, da ako bode list sijajno vspeval, bode vaša čast, ako bode pa hiral... sramota.

Uredništvo.

Triglav.

Spisal idealist.

„Warum denn in die Ferne schweifen?
Sieh', das Gute liegt so nah!“

I.

V Gracu, v znanem hotelu „Wien“ so sedeli trije Slovenci, vsi mladi, vsi lepi. Videl si jih ondi vsak večer,

vedno za isto mizo in vedno na istih stolah. Prišli so skupaj točno ob 7. uri ter odšli istotako skupaj točno ob 3/10. In kadar so prišli, zašumelo je mej natakariji: „Triglav“ je tu! — Sedeli pa so vedno tako, da so videli v prvo sobo tik veže ter mogli iz dalje namigavati si s pikantnimi dekliči, ki so hodile ukusno načičkane z velikimi, pisanimi, ilnatimi vrči po pivo ali pa z brušenimi steklenicami po vino za svojo gospodo. Tako je bilo pri mizi „Triglava“ vedno dosti smehu in govorjenja. In kako tudi ne? — „Triglav“ je bil dvotipen, šaljiv in ljubezniv do vedno poredno se nasmihaajočih modernih Heb, katerim se je nepopisno dobro zdelo, da so „doktorji“ toli prijazni z njimi, preprostimi, slabo plačanimi, a mnogo trpečimi služkinjami. Kadar je zašel k „Triglavu“ kak slovenski pomarančar ali kostanjar, nagromadil se je v hipu sredi mize izbor najlepših in najboljših, rdečih in rumenih naranč ter cel kup dišečega maronija. Potem pa se je začelo bombardiranje lepih deklet, ki so vrišče in hihitaje lovile po zraku leteče pomaranče in kostanje, pa ometavale koketno izbegovaje svoje napadovalce z lupinami in luščinami.

Seveda je tako idilično zabavanje veseljaškega „Triglava“ vznemirilo in razkačilo marsikatega filistra, ki je hotel v miru prebavljati svoje „ledice“ ali „jetrca“ tam v kotu za svojim „Abend-„Blattom“ poleg vrčka piva. Nu, „Triglav“ se ni brigał za godrnjače, nego se grohotal in ometaval veselo svojo pot.

O, ta mladina!

II.

In zopet so sedeli na svojih stolah v hotelu „Wien“. „Triglav“ se je prav vrnil z velikonočnih počitnic. Vse je ostalo pri starem: stoli, miza, natakariji, punice zvrči in s steklenicami, pomarančarji in kostanjarji, prijatelj Ciril, prijatelj Anton..., toda prijatelj Ivan je bil spremenjen popolnoma. Ni se smejal s tovarišema, ni se šalil s punicami, le jedva nasmihał se je, sicer pa molčal ter razmišljeno strmel v svojo časo.

„Pa kaj ti je zlomek? ga je vprašal končno Ciril, širokopleč, visok mladenič lepe Rubensove glave in krasnih brk. „Že ves večer molčiš! Ali imaš domotožje?“

Ivan se je le melanholično nasmehnil, pa molčé dvignil svojo kupo k ustom. Odgovoril ni ničesar.

„Vraga, menda vendar nisi zaljubljen!? — Boga mi, držiš se kakor Romeo, ko je moral zapustiti Julijo radi slavca!“ se je norčeval Anton.

„Prosim, radi škrjanca!“ je zinil Ivan. „Sicer pa — končno — slavec ali škrjanec — dejstvo je, da sem res zaljubljen!“

„Ah! — Kaj? — Torej zaljubljen? — Ha, ha, ha! — Beži, beži! Ti pa zaljubljen! — Za koliko tednov? Pomisli vendar, kaj poreče Malči!“

Ivan pa je naslonil svojo kodravo glavo na roko otožno se smehlja, pa molčé čakal, da ga nehata otevat ogorčena prijatelja. Potem pa je dejal:

„Vsak po svoje! Tudi jaz bi dobil kedaj morda bogato krasotico, kakoršna je vama idejal. Nu, sedaj ne pustim Manice za ves svet, za žensko krasoto celega

Gradca! Manica mi je najlepša in najbogatejša, dasi nima ničesar. Njo hočem vzeti za ženo, le njo, zakaj samó z Manico bom našel vso srečo.“

„A če te zapusti tvoja Manica?“ ga je naglo vprašal Tone.

„Ah, to ni možno! Ona me ne...“

„Pa recimo: če te zapusti!“

„Potem... potem... kaj vem? — menda zblaznim! — menda skočim v vodo, pod vlak, da se končam!“ je odgovoril Ivan, lica pa so mu zažarela in plave, sanjave oči so se mu zaiskrile.

Prijatelja pa sta se zagrohotala.

„Oh, ti si bolan! — ti nisi več normalen! — O, o, daleč si že padel! — Obžalujem te! Ubožec!“

In še dolgo sta se rogala Tone in Ciril svojemu tovarišu, ki pa je nehal braniti se ter ju je konečno le poslušal, kakó se oženita onadva, praktična prijatelja...

„Fuit Ilion, fuimus Troes... sedaj pa je minilo vse! Ne čudita se, zakaj res je, da sem našel pretekle počitnice dekleta, katero ljubim resno in premišljeno, katera ljubi i mene!“

„Ali je lepa?“ je vprašal Ciril.

„Lepa? — Ne vem. Menda ne. Prijeten obrazek ima in blaga, plemenita in izobrazena je... ah! — da bi jo poznala vidva!“

„Ali je bogata?“ je poizvedoval Anton, zvijaje si novo cigareto.

„O ničesar nima!“ je odgovoril Ivan ter se nekam plaho ozrl po tovariših.

„Nič nima!? — In ti si zaljubljen... ah, beži! — ne bodi prismođa!“ ga je zavrnil Anton.

„Zakaj pa? Kako si čuden!“

„Niti lepa, niti bogata... boga mi! — grozen ukus! Ne umejem te“, se je odzval Ciril z rahlim zaničevanjem v tonu govora.

„Kaj me brigata lepota in bogastvo!“ se je branil Ivan, ravna je si svoje plave kodre. Bil je blede, vitek mladenič z jedva vidnimi brčicami. „Obojega ni treba k sreči. Manica je učiteljica...“

„Oh, oh, učiteljica! — emancipirana učiteljica!“ je strmel Anton, glade si kratko rdečo brado. Nosil je nanosnik.

„Ha, oprusti Ivan: ti si bedak!“ je dostavil Ciril, zavilnil brke ter izpraznil čašo. „Kaj pa boš z učiteljico? Kaj li zna? Gospodinjiti? Nič! Kuhati? Nič! Samó na „abecednik“ se razume, sicer nič in nič! Ne bodi tepec! Napihnjene beračice vendar ne boš jemal. Še celó krilo za poroko jej boš moral kupiti sam! A s čim? Hoj, pomisli, pa ne bodi tolik idealist!“

„Dà, dà, ti si slep idealist!“ mu je pritegnil Ciril. „Domisljuješ si, da boš mogel živeti ob sami Manični ljubezni, ob Manični srčni plemenitosti in izobrazenosti! Kaj plemenitost! Denar, to je glavno za srečen zakon, zakaj ob krulecih, želodecih in scefranih rokavih — prokleta! — se neha vsa poezija.“

„Takó je; dobro si povedal!“ pritrjeval je Tone in junaško pil. „Zaljubljenost je neumnost. Hvala Bogu, da vsaj tega ne poznam!“

„Jaz tudi ne!“ je pritaknil naglo Ciril.

„To pa rečem“, je nadaljeval Tone, „to pa rečem: če se bom kdaj navezal na kako babnico...“

„O, prosim govori malo finejšo!“ ga je karal Ivan. „... če bi se zmotil kdaj s kakim dekletom, morala bo imeti lep obraz, kipno rast, predvsem pa vsaj trideset tisočakov!“

„Takó je, takó je! — Brez lepote in brez denarja pa ženske resno niti ne pogledam“, je modroval Ciril ter gladil brke. (Pride še).

Želja in nada.

V duši mi trepeče želja,
Zreti mu v oči sanjave:
Zopet iz srca nestrpno
Plo vé vzdih za njim v daljave

Ko se astri cvet razvije,
Predno roža se razsuje,
Prišel bode v kraje naše
Zabil tu dežele ptuje.

Bolest.

Do srca bolest mi šine,
Kot bi pičila me kača,
Kedar rodna sestra moja
Jezfk moj mi s tujim vrača

Sé solzami mislim na-te,
Zvesta in uesrečna mati,
Lepa mati domovina,
In na-te moj jezik zlati.

Vida.

Mladostne sanje

spisal Vanda

Moja dobra Zorka!

Dva tedna sta že prešla, odkar se ne vidi, draga mi prijateljica; dva tedna že odkar sem ostavila rojstveni kraj, odkar sem se poslovila od prelube obitelji, poslovila od vseh predragih mi prijateljev, ki so me spremlili v domačo cerkev — k poroki. Ker se ne povrnem še tako hitro s svojim soprogom v hišo, kjer bodem odslej gospodinjila, ker vem, da se ne snideva še tako kmalu, hočem ti vsaj zabeležiti par vrstic. Draga mi Zorka! Ti poznaš vso mojo prošlost, znan ti je vsak dogodljaj iz mojega življenja, in ravno zato nočem ti niti sedaj, četudi soproga, prikrivati ničesar. Vedno sva si bili najboljši in najiskrenejši prijateljici, kakoršni hočeva tudi ostati. S tem le pismom vred dobiš tudi moj dnevnik, katerega sem vzela radi neke tajne sile s seboj. Gotovo se čudiš in radovedno povprašuješ: Čemu mi bode njen dnevnik? zakaj ga pošilja meni?“ — Evo mojega odgovora: Popreči hočem ti sebi in svojemu Stankotu nekaj neprijetnega. On bi se gotovo razveselil najdenega dnevnika, a ne toliko njegove vsebine, kajti ista bi ga storila gotovo nesrečnega. Radi tega ga pošiljam tebi, da mi ga shraniš, dokler se ne vrnem. Prečitaj ga in gotovo uvidiš, da ravnam pametno, kajti čemu bi z njim ogrenila življenje svojega soproga? Gotovo si misliš, da sem poleg svojega dobrega moža srečna. Al, oh Zorka, jaz — jaz vendar nisem srečna bodem še le, ako pozabim njega — Davorina! Upala sem vedno, da pozabim prvo ljubezen, upala, da pozabim tudi onega, ki mi jo je vsa-

onih žensk, ki so krasota in ponos naš, žensk, ki nas uče primerom, kako nam je ljubiti domovino in da ta ljubezen je ona, višje katere je le še ljubezen k Bogu! Vkupe z njimi, z enakimi nam, obstopimo našo domovino in ščitimo jo vseh vragov z „uma svetlim mečem!“

Triglava.

Spisal idealist.

(Dalje.)

III.

(Ciril piše svojemu prijatelju Ivanu.)

Predragi moj Ivane!

Ko prečitaš to-le pismo do kraja, porečeš izvestno: „brez načel je, nedoslednež je ta Ciril.“ Toda — reci kar koli, samó ne zaničuj me, ne rogaj se mi! — Ko si pred štirimi meseci pravil v hôtelu „Wien“ o svoji Manici, moj Bog, kako sva se Ti smejala takrat s Tonetom! — Mnogo žalega sva zinila o „beroški učiteljici“, ki niti „lepo“ ni. Nù, vsega, kar sva si mislila o Tebi, niti nisva mogla glasno povedati: bilo je prehudo, pre-slabo... O, kakó bedasto sem govoril tedaj! Prav takó, kakor slepec o barvah, ali rojen gluhec o — operah. Dà, nič drugače. Zares, aroganten nevednež sem bil takrat; nù, danes... ah, danes se ti pa izpovem iskreno — a nikar me ne izdaj Tonetu!! — da sem zaljubljen, srečno zaljubljen v dekleta, ki ni — čuj! — niti lepo, nego samó prav prijetnega obrazka, in ki ni — čudi se! — niti bogato, zakaj moja Franjica je — strmi! — tudi preprosta, vaška učiteljica! —

Hvala Bogu! Sedaj sem Ti povedal. Težko mi je slo iz peresa, verjemi! —

Kako sem „zagrešil“ toliko „nedoslednost“? —

Poslušaj, povem Ti vse! —

Moj oče je, kakor veš, nadučitelj v Logu na tro-razrednici... to se pravi: naša šola je postala trirazredna še-le letos po veliki noci, ker je bilo za dva razreda vsaj dvakrat preveč otrok. Oče in učitelj Š. sta torej dobila provizorično učiteljico v pomoč. Grozno sem bil radoveden, kako jo sprejmo naši kmetje in kako se izrazi o njej moj oče, ki je sicer blaga dobričina, a v šoli sila oster in natančen mož. Nù, že mesec dnij po Franjicinem nastopu mi je sporočil, da je „nova učiteljica jako ljubeznjivo in prikupljivo deklè, pa izvrstna učna moč.“ Pisal mi je, da „zna i z otroci i z ljudmi obce-vati takó, da imajo Franjico vsi radi“... Veš, da sem bil po takih vesteh še bolj radoveden, kakšna je učiteljica Franja. V svojih pismih na očeta sem često, navidezno le mimogredé, poprašal očeta, kaj gđc. Franjica i. t. d.; a oče mi je odgovarjal vedno isto: da je prijazna pu-nica, da so si vsi trije učitelji prav dobri kolegi, da jo ima moja mati rada.... in take malenkosti, ali pa celó nič. —

Dovelj sva občevala; zato veš, kolik nasprotnik resne zaljubljenosti sem bil, kako slabo mnenje sem imel o ženstvu sploh, o „učenih“ damah pa še posebej. Moj Bog, se li še spominjaš, kako smo nekoč modrovali o „modernih peklenskih mukah“? — Bilo je prav tisti cas, ko smo citali duhovito satiro „4000“ v „Ljubljanskem Zvonu“ in tisti klasični, uprav Dantejevski prizor v predpeklju s pokorečim se doktorjem —... Bujna domišljija Grkov je ustvarila grozne muke za kaznova-nega Tantara, Sisifa, Prometeja, za Danajide i. t. d.... fantazija dr. Nevesekoga je bila menda še rafiniranejša; nù, jaz sem menil tedaj, da bi bila za me najstrašnejša peklenska kazen, ako bi moral — vso večno večnost! — poslušati sentimentalne, jokave, vzdihujoče *lirske pesni*... Ti in Tone sta se mi smejala, meneča, da sem zagrešil — zopet! slab dovtip. Nù, prisegam ti pri ljubezni do svoje Franje, da sem govoril takrat čisto istino! —

In danes! Pomisli, že drugi teden precitavam z navdušenjem, s svetim ognjem in najglobljim sočutom: *Buch der Lieder von Heinrich Heine*.

Ah, prijatelj, to ti je knjiga pesnij, ki menda nima para. Lirika, sama lirika, sentimentalna, jokava, vzdihu-joča... a vendar, vendar pristna, realistična! Zdi se mi, kakor da sem jaz sam napisal te divne pesni... da sem jaz sam tako le opeval svojo Franjo. Vse mi je pi-sano iz duše, iz srca... ah, vse, vse, celo tista zdrava ironija, ki potegne včasih skozi ta bohotni vrt neštevilnih rožic-pesnic liki rezki sever tjá preko cvetocih livad... Zares, to je knjiga, v kateri sta se srečala kar dva umetnika: pesnik in slikar ter podala svetu delo „aere perennis“...

Pa kam sem zašel! Pisati sem hotel o Franjici, pa ti modrujem o „4000“ in o Heineju! Vidiš: „das macht die Liebe so ganz allein“... kakor se glasi dunajska popevka, resnična do mozga in tjá doli do poslednjega stiha: „Verliebte Leut' sind nimmer g'scheidt!“ Ergo, i jaz ne! —

(Pride še.)

Nekaj o vzgoji otrok.

Spisala mati.

Mnogo je, majke, odvisno od vas.
Ali kdaj bolje tu bode za nas;
Nauke sprejema od majke otrok
Pušča koren nje beseda globok!

Mirko Bogovič.

Kje pociva radostnejše materino oko, nego na lju-bem, čvrstem otroku? Ktera ljubezen je čistejša, popol-nejša in nesebičnejša nego materina? In kaj bi ne! Saj je otrok duša nje duše. Kri nje krvi. V otroku vidi se sama. V njem se zrealijo vse njene dobre in slabe lastnosti, zreali se njena duša. A veste li drage matere kak zaklad vam je poverjen? Težko, težko se zaveda vsaka mati svoje težavne naloge. Ni večje umetnosti nego je vzgoja otrok. Vsaka mati želi osrečiti svojo deco, ker

Triglav.

Spisal idealist.

(Dalje.)

Sedaj pa kar na kratko! — Doma so imeli še šolo, zakaj radi trgatve jo zapro skoro poldrugi mesec pozneje. Učiteljica je bila torej še v Logu. Dospel sem domov že v mraku. Po pristrčnem sprejemu od očeta in matere privezal sem si najprej nekoliko svojo lačno — — recimo — dušo, pokramljal z očetom o najnovejši politiki našega grofa in tvorničarja o kalamitetah v krajnem šolskem svetu in o tožbah doktorja Grilja — to ti je kuriozen tepec in domišljavec, da bi ga kar podkoval! — mati mi je pravila o bratovi zaroki, o umrli farovski kuharici, pa o velikem zarodu — putke Črnoglavke; — jaz sem povedal nekatere novosti in skandale iz Gradca, potem pa sem se odpravil k sosedovim.

O sosedovih sem Ti že čisto pripovedoval. Gospod Zupan je veletržec. Ima ti ogromno premoženje, veliko naobrazbo, kavalirski nastop, največji ugled, fino, sila gospodinjstvo in izredno ljubeznivo soprogo in štiri hčerke. S starejšima sem se še igral! Vedno zahajam v famulijo; mej njimi in mej nami vladajo najintimnejše razmere. Vsi se imamo radi. Tu preživim večji del svojih počitnic. Z gospicami igram ali pojem s klavirjem, z gospo filozofujeva, z gospodom pa politikujeva....

Hitel sem torej k Zupanovim. Že na stopnjicah me je sprejela gospa ter me v triumfu peljala v jedilno sobo. Tudi sem našel vso ostalo družino: Zupana, — Angelo, resolutno, jako duhovito dekle — Lucijo, slikovito lepó, tiho, skromno in preblago punico — Marto, čvrsto, rdečelično in kakor mati sila marljivo punce — in Marico, trinajstletno, živahno in ljubeznivo dekletce. Z vikom in krikom so me sprejeli:

„Haló, Ciril je že doma! Sedaj se začne zopet življenje!“

Marta je stekla naglo k velikemu in finemu aristonu ondi na mizici v kotu za pečjo, da mu vstavi „mojo“ himno: „Bože, carja brani!“ — gospa je tekla po buteljko vina, gospod pa me je vlekel za roko k sebi, češ:

„Ciril, ali si prinesel kaj novih dovtipov? — Jaz ti vem pet imenitnih!“

Zupan ljubi namreč čez vse duhovite dovtipe, katera nabira poysod, potem pa krošnjari z njimi in mori, da bi človek včasih kar pobegnil! O, to ti je vrl mož! —

In tako sem pil, pel, govoril in šalil se, pravil Zupanu dovtip za dovtipom ves večer. Vsi smo bili izredno dobre volje.

„Ali si se že seznanil z gospico učiteljico?“ me je vprašala na krat Angela.

„Ne še.“

„Uh, s to se boš razumel boljše, kakor z menoj.“

„Zakaj?“

„Ker je blondinka in izgovarja celó r pravilno!“

„Porednica! — In ti? — ali ti ugaja gospica?“

„O, pa še kakó! Vedno mora biti pri nas, kadar je svobodna.“

„Ona je izvrstna pevka!“ je pristavila Lucija.

„Krasen alt ima.“

„In tamburico igra.... ah, divno, Ciril, divno!“ mi je pripovedovala Marta.

„Dà, prvi brač“ je pritrdila Angela; „tudi me smo se ga že začela raditi. Kmalu bomo imele cel orkester!“

„Imenitno! sem dejal. „Jaz igram berde, oče pa bisernico... takoj začnemo s skupnimi vajami.“

In nastal je vrišč in vsklic nje kakor takrat, ko se podirali zidovi Jerihe. (Op. To je jeden Zupanovih najslabših dovtipov!) —

Tedaj pa je vstopila v salon visoka, bujnovicka gospica. Marica ji je stekla nasproti z vriskom: „Gospodična, Ciril je že prišel!“ ter ji dobrikajoce ovila roke okoli pasu

Predstavili so me. Ah, Bog, saj nisem nikdar bojazljivec — zlasti v ženski družbi ne, — a tedaj se me je polastila neka razburjenost, neka plahota, da sem se vedel nalik petošolcu.

Sedli smo za veliko okroglo mizo. Zupan je ponudil učiteljici cigareto in vzela jo je, sesvalkala jo mej dlanjo ter si jo vtaknila mej ustni. Oh, kako pikantno! Kar naslikalbi jo bil tedaj tako komodno slonečo v visokem širokem stolu! In tiste njene temno višnjeve oči, kako globoke, kako gorkozroče so se mi zdele! V rokah pa me je nekaj ščegetalo, da bi ji bil najrajše segel v njene krasne, sila bujne, zlate lase ter se poigraval z njenima dolgima, po hrbtu tjà doli preko pasu segajočima kitama.

Jaz sem ji sedel vis-à-vis. Neprenehoma sem jo moral gledati. Govorila je po časi, malo s stajerskim dialektom, s polnim altom. Ah, ta Franjin alt! Lepšega glasu še nisi čul! (Sploh se mi zdi, da more moje dekle govoriti le z altom, kajti sopran mi je sila oduren! In kaj misliš Ti?) Vedno in vedno se je obračala k meni ter me spraševala o tem in onem. Sila lahko je govoriti z njo, zakaj zanima se za vse, čita vse, kar ji pride pod roko, pa želi še vedno več novega zvedeti. Vidiš take le bi morale biti vse slovenske punice! Žal da je večini celó literatura deveta briga!

Povedati moram še to, da ima Franjica jako fino, uprav svilenó in kakor atlas belo polt. Usta ima sicer malo široka, a to me ne moči. Čital sem nekje, da so imele vse posebno duhovite in slavne ženske široka usta in bujne ustnice. Taka usta kažó bajé tudi o izredni vročekrvnosti in temperamentnosti. In prav taka mora biti moja ženka, zakaj ledene, puste, flegmatične bi ne maral za ves svet! — Franjica pa ima tudi nepopisno krasne zobe, divno oblikovano bradico, majhna ušesca in kipen vrata. Kadar se zasmee, pokazeta se vedno dve jamici v njenih licih. Pa še to Ti moram pripomniti: roke ima klasične. To pa veš, da si ženske ne morem misliti brez fine, ozke, belopoltene ročice dolgih, koničastih prstov in rožnatih nohtov! — Tudi noge ima majhne!

Skoro do polnoči smo se zabavili. Potem pa sva se poslovila od Zupanovih. Učiteljica stanuje v prvem nadstropju sosednje hiše. Spremil sem jo. Še vso pot sva

kramljala, pa prestala celo četrtinko pred vrati. Obljubiti sem ji moral, da ji nanosim polagoma vse svoje ruske in francoske romane. Grozno rada čita!

„Lahko noč in do svidenja!“ je rekla končno, ko je udarila ura v stolpu že pol ene. „Zapomnite si, kaj se Vam sanja prvo noč v moji bivši postelji!“

„Kaj? Vi ste spala v moji sobici?“

„Da, skoro dva meseca. Ali Vam tega ni sporočil oče? Nisem mogla dobiti druge stanovanja. Torej le pazite na sanje; potem staviva v loterijo! Ha! ha!“

In stekla je okoli hiše smeje se nalik grlici; jaz pa sem kolovratil domov...

Zdi se mi, da trdi Schopenhauer, da vleče človeka neka tajna naravna sila, nekak instinkt k onemu bitju, ki je za njegovo srečo najsposobnejše. Ta sila vodi človeka od bitja do bitja, dok ne najde iz branega, edino pravega. In ko ga najde, potem je vse zaman: razločiti se ne moreta in ne smeta, sicer nista srečna nikdar povsem.. Vidiš, ta filozofska trditev mi je šinila v glavo na poti domov. Kakor bi treščilo v me, zazdela se mi je, da me je instinkt dovedel prav do — cilja, da mi je Franja neobhodno potrebna za popolno srečo, da morem in moram ljubiti, s amo njo...

Domov prišedši sem našel očeta pišočega. Sestavljal je — po svoji navadi sila vestno in lepo — šolsko kroniko, pa čakal na me. Izpila sva še vsak kupico vina, pomenila se še o tem in onem ter legla spat.

Zaspal sem, kakor bi se bil narkotiziral takoj. Utrujen sem bil od vožnje; a vendar sem sanjal — sanjal vso noč neprenehoma. Vedno pa mi je švigala pred očmi kipna rast moje Franje, vedno sem videl njene krasne oči, njene jamice v licih, njene zlate, debele kite ter čul neprestano njen alt, njen divni alt...

Pozno sem vstal. Opravlja se in umiva se, pa sem parkrat dejal — do duše prepričan, da govorim istino — : „Fant, izgubljen si! Ti si zaljubljen — vse ne pomaga nič“. In resignirano sem si zavozljal svojo najlepšo kravato. Tedaj pa so se odprla gori na hodniku vrata in zagrmeli so po stopnjicah neokretni otročji koraki, vmes pa se je začul učiteljičin glas: „Počasi! — lepo paroma!“

In pričakal sem jo in govoril z njo dolgo... Pričakoval in pričakal, pa sem jo poslej vsak dan po štirikrat spremil jo vsak večer do doma od Zupanovih, pa si zatrjeval vsako jutro s cim dlje trdnejšim uverjenjem: „Fant, izgubljen si!“ —

In potem se je razvijal in zavijal moj roman kar sam od sebe. Hodil sem za njo, kamorkoli je šla, spremljal jo, sedel vedno na njeni strani, pel, igral, tambural zmeraj le z njo, ki me je trpela rada. (Pride še).

Slovo.

Zrla sva na vrtec tihi,
Bujno cvetje je duhtelo,
Na oboku je nebeškem
Tisoč zlatih zvezd gorelo.

Izza gore prisvetlilo
Lunino je blede lice,
Lahni vetric po gredicah
Zibal ljubko je cvetlice.

Klanjala je svoje veje
Vrba žalna in šumela:
Vse na sveti — vse tu mine,
Ura grenka in — vesela.

Nama srce je drhtelo,
Zadnjikrat sva se objela, —
Vrba žalna je glasneje
O minljivosti šumela. —

Kristina.

Materi v spomin.

Spisala Marija Ana.

Cvetje, bisere, zlato, korale
Spletel vse bi rad v venec jeden;
Toda to bi še ne bilo, dosti.
Majke mi spomin še več je vreden

Da, da vse zvezde neba in vse bogatstvo sveta, vse je ničevno napram spominu drage matere. Oh mati, sveto, blaženo ime! A jaz kličem te zaman. Ne čuješ me.

Srca, ki v mrzli spava jami

Otrokov jok ga ne predrami!

Imaš sicer, mila mati moja skromen kamenit spomenik. A kamen je tako trd, tako mrzel, tako neobčuten. In kamen podere nevihta, okraši čas, razruši človek. Jaz pa, ki te tako srčno, tako iskreno ljubim zlata mati moja, postavila bi ti rada drug, trajen, večni spomenik. A kako neki? Srce mi je tako polno, tako prepolno čutil, Napisala sem ti že večkrat par vrstic a to je bilo tako borno, tako navadno, da ni bilo dostojno tebe, tvojega spomina, tvojega duha. Morebiti je zdaj boljše? Ne — saj sploh ni jezika v katerem bi se zamogla izraziti tako globoka čutila, toliko srčne hvaležnosti.

Vidim te dobra mati moja, kako si bila ponosna na svoja otroka, kako blažena, da sta se povzdignila iz navadnega stanu. Ni je bilo srečnejše matere nego si bila ti, ko so te blagrovali radi tvojih otrok. Dobra, skromna, pobožna, rodoljubna, vsadila si svoji deci v srce ljubezen do Boga, ljubezen do naroda. Osoda zanesla me je daleč iz tvojega naročja daleč od mile domovine, med tuje narode in druge vere. Iskra pa, ki si jo ti vžgala do naše vere, do našega trpečega naroda tlela je vedno, bila mi je zvesti talisman v verskih in narodnih borbah.

Vrnivša se čez leta v domači kraj, v rojstno hišo najdem te tako bolno, revno, tožno. Vidim te kako trpiš, kako hiraš, kako umiraš. Ni ti bilo vsojeno, nisi smela uživati sadu svojega truda. Morala si umreti bedna mati moja v najljepši dobi, potem, ko si toliko trpela, toliko žrtvovala, toliko se zatajevala ti sveta, blaga žena. Gledam te kako pojemaš dan na dan, štejem tvoje vzdihne. A tvoje solze padajo mi ko žrjavica na srce, ker ti bi bila rada živela, rada delala, rada gledala bodoči sreč-

SLOVENKA

Glasiło slovenskega ženstva

St. 4.

V Trstu 13. februvarja 1897.

Letnik I.

Svojemu učeniku.

(A. M.)

V svetišče poezije sem stopila,
Stopila sem z nogo tresočo
In v srcu s tajno željo vročo :
Da v njenem hramu veličastnem
Jaz bisere bi svetle brala
In narodu je v dar podala.
A vsa lepota čarna v tem svetišči
Očesu slabemu je skrita,
Le geniju edino je očita. —
Zato pa, blagi moj vodnik, na strani
V svetišči poezije mi ostani,
Ob Troji roki le bom tajstvo nje umela
In zanjo vneta hvalnice ji pela.

Kristina.

Triglav.

Spisal idealist.

(Dalje.)

Po preteku štirih tednov pa sem se na nekem izletu grozno prehladil, da me je bodlo na vseh straneh in da sem eno noč preležal nezavesten v vročici. Ostal sem deset dnij neprenehoma v postelji. Oh, to Ti je bil dolgčas! — Nù, imel sem vedno posete: sedaj Zupana, ki je prikošnjaril z novimi — izjemoma vedno prav finimi — dovtipi, pa z buteljko vina; včasih Zupanko z ukuhanim sadjem, potem zopet vse štiri gospice s tortami in poticami. Največkrat pa je prišla Franja. Ob moji postelji je presedela cele ure ter me zabavala z vsem, kar ji je prišlo na misel. Kadar pa me je bolela glava, polagala mi je celó mrzle obkladke na čelo. Ah, takó skrbna, takó ljubeznjiva, takó srčkana je bila do mene!

V mojem srcu pa je vrelo, kipelo ter sililo venkaj, kakor v ognjeniku, predno bukne lava na dan. Moj Bog, strahovito sem trpel! Rad bi ji bil povedal, da jo ljubim, resno, pošteno ljubim... a upal se nisem. Stokrat sem

sklenil: danes se ji razodenem; a ko je vstopila v sobo, zamrla mi je beseda uže na ustnicah.

Oh, Ti ne veš, kolik bojazljivec sem bil! Sram me je danes tega.

In tako sem postal zopet — zdrav; povedal ji pa vendar še nisem prav ničesar.

In znova so se začele tamburaške vaje, znova smo se igrali pri Zupanovih, znova smo peli, pili in dovtipkovali, znova sem jo spremljal na dom, a zinil — zinil pa le še nisem besedice.

Takó pa je minilo zopet par tednov; šola v Logu se je zvršila...

Tisti dan, ko so dobili otroci spričevala, ostala je Franja na obedu pri nas. Oče ima namreč navado, da veli materi za ta dan, naj priredi majhno pojedino. Tudi učitelja je povabil, in ker je prišel slučajno še brat za pol dne domov, nas je bila pri kosilu prav prijetna družba.

Predno smo sedli za mizo, sta morala učiteljica in učitelj podpisati še šolsko kroniko, potem pa smo se lotili onega, kar so ustvarile umetniške roke kuhajoče matere.

Bili smo vsi prav židane volje!

Jaz pa sem ga precej pil, ker sem veliko govoril...

Kmalu po obedu se je odpravil brat; do kolodvora sva ga spremila s Franjo. Ona je hotela ostati še dober teden v Logu, da zvrši gradivo tudi z Zupanovo Marico, katero je poučevala privatno.

Nazaj gredé pa sem bil takó razburjen, da nisem mogel govoriti. Pomisli, sam z dekletom na zapuščeni cesti, z dekletom, katerega ljubiš z vso zatajevano strastjo, z dekletom, ki je ljubeznjivo s teboj in ki te v kratkem zapusti! — Pomisli poleg tega še to, da sem prišel prav od „sijajnega banketa“, na katerem sem s patrijotičnim ognem praznil buteljke! — Lahko si torej razlagaš, da sem bil podoben nabiti pištoli z nategnjenim petelinom.

„Gospod Ciril, zakaj molčite?“ me je vprašala nakrat ona, ko se je utrudila čebljati vedno le sama.

„Molčim? — Ali sem molčal? — Hm, mislil sem, da govorim nepretrgoma!“

„Ha, ha!“ se je zasmejala; „menda govorite — monologe v mislih!“

„Dà, v mislih... a, veste, gospodična... ne, ne, nočem, nočem... Vi bi se mi smejali, rogali...!“

„Vam rogala?“ se je začudila. „Kakó ste čudni danes! Ali ne občujeva že poldrugi mesec prav kakor dobra prijateljca?“

„Dà, res je. Toda — to je velika težava, da človek niti najboljšemu prijatelju ne more *vsega* povedati.“

„Vsega? — Torej imate na duši nekaj posebnega! — Ali se tiče morda mene?“

Postala je nekoliko in vrté na rami svoj rdeči solnčnik, gledala mi s svojimi milobnimi očmi zvedavo, zajedno pa nekam koketno v obraz. Šla je razoglava, da se je vetrec poigraval z njenimi zlatimi kodri; v levici je nosila svoj širokrajni slamnik.

Ah, meni je bilo takrat tako mučno, da sem menil, kà obnorim! Ko pa sem zazrl v njenih očeh, okoli njenih usten tisti napol koketni, napol ironični usmev, izgubil sem znova ves pogum.

„Molči, fant! — Pameten bodi! — Ona se ti zasmee v obraz, če ji poveš, kaj čutiš!“

In molčé sem šel dalje poleg nje.

Ona pa je silila poslej v me: naj ji povem, naj bom iskren, naj ji zaupam, kakor sestri! Čim bolj pa mi je prigovarjala, tem trdovratneje sem molčal, zakaj prav to mi je bilo novo dokazilo, da je Franja koketka, ki bi se rada smejala moji neumni zaljubljenosti. Zato pa sem začel tajiti, da ji imam sploh kaj važnega povedati, pa lagal, da ml dela bratova ženitev skrbi.

(Ona se je delala, kakor da mi verjame. Pozneje pa mi je povedala, da je prav dobro vedela, da grdo lažem in da sem zaljubljen v njo preko svojih ušes.

O te ženske! Oči ti imajo, da vidijo do dna moškega srca, in posluh, da spoznajo že iz tona tvojega glasu, kaj misliš, kaj čutiš in kaj namerjaš? Zaman se jim prikrivamo moški: naše duše so za nje prozorne nalik steklu!)

In tako sva prišla mimo cerkve v vas in prav do njenega stanovanja. Že sem se hotel posloviti, ko je dejala nakrät:

„Ali imate čas? — Pojdite za pol urice z menoj... potem greva lahko skupaj k Županovim!“

Še nikdar me ni povabila na svoje stanovanje. Tedaj sem šel prvič za njo. Grozno tesno mi je bilo pri srcu. Vedno in vedno je vpilo nekaj v meni: „Izgubljen si! Beži! Stoj!“ — jaz pa sem šel vendar-le za Franjo, ki me je peljala okoli ogla za hišo gori po stopnjicah do malih vrat, katere je odklenila z velikim starošegnim ključem. Vstopila sva najprej v majhno, temačno kuhinjo. Ondi je znova odklenila vrata in stopil sem v njeno sobico.

Naj ti jo popišem... to svetišče moje boginje!

Prvo, kar sem ugledal, je bilo na steni sredi dveh kvadratnih oken obešeno zrcalo, okoli njega pa nešteto različnih fotografij. Sredi sobice je stala miza, na

nji vaza z velikanskim šopkom cvetic. Na levi vrat je stala nizka, skoro borna postelja, poleg nje pa nočna omarica s črnim — križem. V drugem kotu je stalo stojalice zastrito z višnjevimi prtom (tu ima svojo kuhinjsko posodo!), vis-à-vis pa omara za toaleta. Na steni visi dvoje, troje svetniških podob, konci postelje — v izdolbini zidu — pa je aranžiran nekak domač altareček, pred katerim brli v rdeči, viseči lampici večna luč...

Misliti si moreš, kako komično mi je bilo v duši, ko sem videl tisti črni križ, tisti altareček in tisto brlečo lampico! Vraga, take si nisem predstavljal „deviške sobice“... najmanj pa Franjine! —

Ona pa je vrgla naglo solčnik in slamnik na postelj, stopila pred zrcalo ter si popravljala lase, katere je veter tako dražestno skuštral.

„Sedite, prosim!“ je dejala.

Sedel sem. Na mizi so ležale zadnje številke „*Popotnika*“, „*Slovenskega Naroda*“ in „*Ljubljanskega Zvon*“; pod njimi pa sem našel duhovito knjigo Lavre Marholmove: *Das Buch der Frauen*...

To sem pregledoval, pa v zadregi molčal.

Tedaj jo pristopila k mizi Franja in, oprši se z obema rokama ob njo, nagnila glavo, pogledala mi po strani v obraz, pa, sklonivši se tako globoko k meni, da sem začutil sapo njenih ust dejala:

„Sedaj, gospod Ciril, mi *morate* povedati, kar ste prej mislili o — meni!“

Kri mi je hušnila v lici, pogledal sem ji naglo v oči, ki sta se upirali takó zapovedujoče v me, pa jeeljal:

„O, nič, nič nisem mislil o Vas, gospodična!“

„Nič? — Zares nič?“ je vprašala ona ter se melanholično nasmehnila, ne da bi dvignila glavice od mene. „Nič niste mislili o *meni*? — Hm! — ali mi morete dati na to svojo častno besedo?“

„Gospodična!“ — Strmel sem. Tedaj sem imel čut, kakor miš, v katero gledajo oči mačke: bežati nimaš več moči... fasciniran si... izgubljen!

Resignirano sem povetil glavo in molčal. — Takó je minilo nekaj mučnih hipov. Ko pa sem dvignil nervozno trepetaje po vseh udih, svoj pogled, videl sem, da ima Franja — solzne oči. Skočil sem pokonci.

„Gospodična — Franja! Vi plakate! Moj Bog, zakaj li?“

„Zakaj? — Torej res ne veste zakaj?“ me je vprašala očitajoče, skoro jezno. „Vi ne veste, kaj so govorili že po vsej vasi? — Vi ne veste, koliko moram prestajati radi večnega zbadanja Zupanovih... Angele in Lucije?“

Zmajal sem z glavo.

„Ah, *Vi* ne veste!“ je skoro vsikrnila ona, v istem hipu pa zaihtela: „Ah, in jaz sem mislila, da...“

Dalje ne vem, kaj se je zgodilo. Znašel sem se nakrät onstran mize... nakrät v objetju s Franjo, katero sem pollubljaj in poljubljaj...

O blaženi hipi, kakoršnih ne doživim menda nikdar več! — Kakó srečen, kakó čist, kakó blag sem bil tedaj!

Kakó dolgo je trajala ta sreča, tudi ne vem. Samo

to je resnica, da je potrkal nenadoma nekdo na duri. Jedva sva odskočila narazen, ko so se že odprla vrata in v sobico je prihrumela Márica z vikom:

„Gospodična, mamá Vas prosijo, da pridete takoj k nam!“ — —

Franja pravi, naj jo spremim z vlakom do Z., kjer naj si kupim — mesto naconikov nanosnik, ki je bajé elegantnejši in manj filisterski.

Vidiš, sedaj, ko sem njen, že začnjenja komandirati! O te ženske! — Pa kaj naj storim: ukloniti se moram...

Tako se je torej po dolgih ovinkih vendar razrešila moja zaljubljenost, ki uživa sedaj pravcate orgije. Franja ostane — radi mojih prošnja — še en teden dlje v Logu; potem pa jo spremim prav domov.

Svojim sem že vse povedal. Oba sta zadovoljna, saj ljubita Franjo že kakor svojo hčerko. Zaročim se torej na njenem domu prav gotovo. Tudi Zupanovi vedó za najino razmerje ter je odobravajo. Če Bog da, napravim letos svoj doktorat in danes leto osorej bom že srečen mož svoje „beraške učiteljice“, ki niti „lepa“ ni! Juhej! —

Kakor vidim, sem Ti napisal mesto pisma kar celo knjigo. Nù, izpraznil sem svojo dušo človeku, ki z menoj sočustvuje. Nadejam se, da mojega zaupanja ne zlorabiš, saj sem spoštoval v Tebi vedno rahločutnega prijatelja. Nadejam se pa tudi, da mi na previliki sreči čestitaš!

Zdrav! — Tvoj odkritosrečni

Ciril.

(Zvršetek pride.)

Otroška psihologija.

(Zapiski iz pogorskega življenja).

Bratec in sestra sta bila, zdrava kakor riba, in čvrsta da je bilo veselje gledati ju. Deček je imel jedva štiri leta, a deklica nekaj čez pet.

Bila sta nekaka posebnost med otroškim drobižem. Lepi, nedolžni obrazek, črne, velike, umne oči, prirojena živahnost in že zgodaj se javljajoča nadarjenost, vse to ju je prikupilo vsakemu na prvi mah.

Čudovito rada sta se imela; drug brez drugega nista mogla ostati dolgo. Najzornejši komunizem je vladal med njima: igrače, sladčice, sadje, vse sta imela in uživala skupno. Če je paglavček jokal (kar se je zgodilo le redko), takoj je pritegnila še deklica; če se je sestra zasmijala, tudi bratec je udaril v smeh.

Kar je bilo še bolj čudno, druge družbe nista marala. Niti pogledala jih nista, kamoli se pridružila vaškim otrokom, ko so se shajali na vasi, in šo kričali, tekali, veselili se, lase si pulili in jokali. Vedno le doma, ali v obližji, vedno sama, a vendar vedno vesela in živa.

Zvečer pa, ko so bili vsi domači zbrani v topli izbi, sta toliko razgrajala in uganjala toliko otročjih burk, da je bila prava „komedija“. Seveda, na teh zabavnih

večerih zadnja točka na vspredu je bil vedno le — zaspanec.

Čez dan, če se jima ni ljubilo razsajati, zatekla sta se na kakov priljubljen prostor, vzela v roke igrače, in se mirno pogovarjala in važno igrala „veliko življenje“.

Ker sta vse opazovala pri velikih, sta tudi vse posnemala. Kazala sta bistro glavico, osobito malček, in za njuna leta sta bila čudovito razvita.

Nekaterikrat bi ju bil zapazil do smešnosti resna, s temnim pogledom in z nagubanim čelom. Takrat sta imela po glavi kaj nenavadnega in zelo resnega; igrala sta n. pr. „gospodarja in gospodinjo“.

Če si poslušal, ne da bi te videla, slišal si približno take pogovore:

— Veš ti, rekla je zdihujé deklica, da sem v velikih skrbih radi punice. Vsa peče in gori v lice. Sirotče, kako je bolno!

In negovala je svojo nerodno punico napravljeno iz cunj.

— Bolna je, praviš? skuhaj jej kave; svetoval je mali

— Neče je; morda jo trebušček boli.

— Ali joče?

— Ne, ne joče.

— Pa bolna ni. Stepsti jo je treba. Vidiš jo, sitnost razvajena!

— Ne, ubožica, tepel je ne boš, ne!

— Daj, da jo pogledam.

— Zdaj ne; tiho bodi, ker spi.

— No pa, bom spal tudi jaz. Sedaj bo noč, hočeš?

— Da; in lunica tudi pride.

— Tista zlata?

— Da; in polno, polno lučic gori visoko. visoko.

— Kdo jih prižge?

— Bog.

— Je-li da Bog ima rad male otroke?

— Gotovo, če vbogajo mamico.

— Pa ti nisi vbogala; tebe nima rad.

— Ali jaz sem velika.

— Jaz tudi bom velik; kedaj bom velik, a?

— Jutri boš ti velik.

— Jutri bom velik? Kakšno bo to „velik“?

— Takšno. Pojdi, zdaj greva delat na polje.

— Žito bova sejala, ne-li?

— Da; in kopala bova zemljo.

— In travo kosila.

— Veš ti, delavcev bo treba; a troški so, troški!

Bog pomagaj! in letina kaže slabo. Kuko plačamo davke?

— Da, kako plačamo mačke?

— Kaj?! ne mačke, davke sem rekla.

— Mačke, mačke.

— Ne mačke. Vidiš pa! . . .

— Mačke, mačke, mačkEEEE! je gromko zaklical deček in se zasmijal ter tekkel proč kakor mala srnica.

In tako sta se pol resno, pol šaljivo pogovarjala; a sprla se nista nikoli; vedno sta si bila dobra.

Otroci se radi jokajo za vsako malenkost, čes-

SLOVENKA

Glasilo slovenskega ženstva

Št. 5.

V Trstu 27. februvarja 1897.

Letnik I.

Meseca marca praznuje se god teh-le slovanskih svetnikov: 17. Budimir. 22. Milojka. 29. Branivoj.

Gospici Adeli Z. v album.

Vihar besni čez morsko plan,

Penijo se valovi,

Oblak zagrinja jih teman,

Hrume, vrše gromovi!

Ob skalo bije ljuti val,

Buči, peni se, stoka —

Deklé pa tužno zre z obal,

Srce jadu mu poka.

Val vrača sam nazaj se spet; —

Kam n j e g a je odnesel?

Kje sreča si mladostnih let?

Tam blodi čoln brez vesel! —

* * *

Evo slike, jadne slike.

Take ne želim Ti jaz nikdar.

Srečno v varno pristanišče

Naj priplove dragi Ti veslar!

V.

Triglav.

Spisal idealist.

(Svršetek.)

(Ivan odgovarja Cirilu.)

Prijatelj!

Iz dna svoje prijateljske duše Ti čestitam, da si našel celo ljubezen! Bog živi Tebe in gdč. Franjo! Izvestno gledaš sedaj v življenje s povsem drugačnimi očmi, izvestno ima za Te sedaj ta svet povsem drugačno vrednost.

Življenje brez ljubezni, brez ženske je temen grob!

V naglici Ti sporočam, da sem sklenil nadaljevati svoje študije na Dunaju. Vzroka za ta sklep sta dva: prvič imam na dunajskem vseučilišču za svojo stroko več učnih sredstev — kar dve velikanski knjižnici! — drugič je prestavljen tjà moj strije, pri katerem bom imel i stanovanje i hrano...

Menda odpotujem že prihodnji teden.

Manica se je hotela pripravljati na izpit za meščanske šole. Nù, izbil sem ji to misel iz glave. Čemu naj bi se trudila s tem! Še eno leto, potem pa sva itak svoja. —

Naši meščani grozno zabavljajo radi mojega razmerja s to — „beraško šolmašterco“. Že dvakrat so me skušali pregovoriti, da bi se ločil. Nù, zaman! Namigovali so mi celó, da dobim prav gotovo B—čičevo Jelico in — čuj! — 40.000 gld. na roko, ali pa K—jevo Nežiko in trinadstropno hišo v Ljubljani. Jaz pa sem odklonil toliko prijaznost, dasi je i Jelica i Nežika lepša od moje Manice. Seveda tako izobrazena in tako blaga ni nobena! —

Mnogo mi dá opravila disertacija; vendar — upam — jo zvršim vsaj prihodnjega meseca. To je proketo delo! —

Piši mi kmalu zopet, priporoči me g. očetu in g. materi, ki me poznata po fotografiji; gospodični Franji pa povej, da me *mora* izvoliti na vsak način za svojega druga, ko pojdemo k Vajini poroki...

Na zdravje! — — —

Tvoj iskreni

Ivan.

V.

(Anton piše Ivanu.)

Dragi!

Sam vrag Te je menda zmotil, da si se zaletel na Dunaj! Če si prebil v tem žalostnem „mestu penzionistov“ tri prav vesela leta v najini družbi, mogel bi bil ostati vsaj še poslednje! Seveda — Ti si bil vedno grd egoist; za prijatelja se nisi zmenil dosti. Zlasti od tedaj, ko si se zazijal takó noro v tisto svojo šolmašterco —

bes jo plentaj! — od tedaj ni bilo možno govoriti s Teboj pametne basede. Dà, dà, ženske so krive, da so se razklenile vezi, ki so vezale takó trdno člane „*Triglava*“! O te ženske! Takim le sentimentalcem zmešajo možgane, kakor bi pihnil. Vi smešni slabiči! Upal sem, da se v počitnicah vendar še spametuješ ter da jo puštiš, ko se doigraš; sedaj pa vidim, da si neozdravljiv... Žal mi bode, če se boš moral kdaj še obupno spominjati besed svojega prijatelja, ki Ti pravi: vsakdo je tepec, ki se zagleda v ubogo dekle, ki niti *krasno* ni; v norišnico pa s tistim, ki se zaljubi v — *emancipirano* ženišče à la Tvoja šolmašterca! —

Nù, pa Tebi, ki si menda po naravi sentimentalna duša, bi še vse odpustil; toda Ciril — Ciril! — Tà uboga para ti zdihuje sedaj in menda celó pesnikuje... ta nesrečnež ti je zaljubljen, kakor tisti maček v Jenkovih poezijah... Lani se je še rogal Tebi, letos pa je sam še slabejši Boga mi, privoščil bi mu, da mu nastavi tista Franja prav kmalu take roge, kakoršne nosi severni jelen! — Zares ta Ciril je brez načel. Danes ti zabavlja čez ženske, jutri pa se že valja pred njimi v prahu. Ali je to značaj? Prokleta zmotil sem se v njem! — Najhujše je pa še to, da je postal soliden kakor prvi filister pod šentpeterskem zvonom v Ljubljani. V gostilni ne presedi nikdar cele ure in pije ti jedva dve kilavi čašici, pa hajdi, domov. Za nobeno zabavo ni. Uči se menda nepretrgoma; kadar pa ne, pisari zaljubljenih pisem, dolgih 8—12 strani. Grozno, kaj? — Pa veš, kaj še dela? Šteti ti in šteti, ne privoščil si prav nobenega priboljška, menda celó strada, kakor žid, samo da navarči desetak za desetakom. Torej popolen filister! Vidiš, takó globoko je padel ta — „misogin“ hinavski! Ti, mislim, vsaj nisi tak pretiranec?

Zaman so vse moje besede, vse pregovarjanje... še poslušati me noče, beži pred menoj, ali pa postaja aroganten. Prav sinoči mi je zabrusil v obraz: „Nikar ne pridiguj, ko prave, resnične ljubezni niti ne poznaš! Saj nimaš nobene sodbe, kakšne so fine in izobražene ženske!“ — Meni kaj takega! Meni kaj takega! Meni, ki sem imel vsaj že 15 ljubic, in kako finih! — Seveda emancipirane niso bile, — hvala Bogu! — zakaj take-le šolmašterce bi ne maral niti za kratek čas...

Moj dogma je in ostane: ženska bodi možu le v zabavo! Zato pa se ne zavežem nikdar resno, zakaj vsake zabave se človek naveliča, ako je ne menja. Da pa se morda — iz praktičnih ozirov: denar, domača kuhinja, prišiti gumbi, red itd. — vendar-le kdaj oženim, tega mi ni očitati kakor nedoslednost; saj pri svoji „dogmi“ i poslej ostanem, kakor tudi pri tem, da more biti moja žena le bitje, ki je izredno bogato, posebno lepo in neemancipirano...

Dixi et salvavi...

Pišem Ti le zato, ker mi je dolgčas in da se nekoliko raztogotim nad Vama, nezvestima „*Triglava*“noma!“ —

Sedaj sem se lotil srečno praktika za III. rigoroz. Živio konec! —

Zdrav! — Tvoj

Tone.

VI.

(Ciril piše Ivanu.)

Predragi moj prijatelj!

Hvala Ti za ljubeznjivo pismo. Vedel sem, da najdem v Tebi sočutno dušo, ki me razume povsem. Ako Bog dá in sreča junaška, praznujeva danes osorej, že oba doktorja, poroki z najinima punicama!

Sporočiti pa Ti moram takoj, da se je „*Triglav*“ popolnoma razbil. Nič več ne hodim v hôtel „Wien“, kajti s Tonetom sem se sprl prav do grda. Prenašal sem itak dovolj njegova zbadanja ie smešenja; končno pa mi je bilo vendar že vsega preveč. Povedal sem mu v zobe, da je tepec, ki o ljubezni — o resni in čisti! — nima pojma, ter da človek, ki je vaje obcevat le s točajkami, sobaricami, kasirkami, in služkinjami, da tak človek nima prava kritikovati vsega ženstva, najmanje pa izomikanega in odličnejšega. Njegovih zbadljivk: da bom moral sam kuhati, sam postiljati, pometati, sam pestovati in zibati, dočim bo moja „beraška“ milostiva, kateri bom moral kupiti celó krilo za poroko, čitala — romane ležé na zofi, sem sit. Prepričan sem, da bo Franjica tudi vrla gospodinja; če pa ne bo, ne briga to prav nikogar, razen mene. —

Ali ni takó? —

Tone je seveda osorno protestiral; nù, z menoj se ne bo igral več. Sedaj preseja sam v „Wien“, jaz pa sem si izbral „*Altdeutsche Wienhalle*“. — Takó je končal veseli „*Triglav*“ prav žalostno. —

Oče mi piše, da kanijo prirediti o bodočih počitnicah v Logu národno veselico v korist ubogim šolskim otrokom. Idejo je sprožil g. Zupan in njegova gospa. Gospice hoté z mojim in učiteljevim sodelovanjem uprizoriti celó neko veseloigro. Glavno ulogo dobiva jaz in Angela. Franjica bo pela dva samospeva, moj oče pa nastopi prvokrat s tamburaškim zborom, ki se je pomnožil še z ekspeditorico in dvema Zupanovima komijema...

Sporoči gđc. Manici moj poklon in — zdravstvuj! Kmalu odpiši!

Ves Tvoj

Ciril.

Mesto epiloga.

Velecenjena gđc. urednica!

Tu se neha moja snov za izvirno novelo, zajeto naravnost iz resničnega življenja. Dostaviti mi je samo še to, da sta Ivan in Ciril že drugo leto srečno oženjena. Prvi ima celó že — sina. A Tone?

Prav tisti dan, ko ste mi pisala drugič, naj postanem sotrudnik „*Slovenke*“, sem dobil brzojavko, da se je Tone — *ustrelil*. In zakaj? Zaljubil se je v nemško (!) guvernanto, ki ni bila niti lepa, niti bogata, najmanj pa — zvesta... Goljufala ga je z njegovim kolegom — z židom! — ter se mu, ko ji je to strastno očital, vpričo velike družbe zakrohotala v lice. Tone se je na to opil ter se pod njenim oknom ustrelil... Strašna romantika, kaj? —

Kaj li mislita o njem prijatelja Ciril in Ivan, ko se spominjata onega pogovora v hôtelu „Wien“ o „be-raški šolmašterci, ki niti lepa ni“?! —

Ah, čuden je ta svet! —

„Narodnjaku“.

Oh, mičejo dekle, me tvoje oči,
A ker si vboga Slovenka,
Pustim te, čeprav mi srce krvavi,
Bogata mi tujka bo ženka.

Jezika slovenskega že se uči,
In znala ga bo do poroke...
„Dà, dà, do poroke, potem poskrbi,
Da tvoje potujči otroke“!

Márica II.

Naši posli.

Spisala Danica.

Da, da, v starih, dobrih časih je bilo drugače. Moja stara mati je imela jedino deklo od poroke do smrti. Takrat se je še dobilo zvestih, pridnih deklet. A dan danes? Moj Bog! Niso več tako vztrajne, pridne, ne več tako navezane na obitelj, kakor nekdanj. Vse so preveč samosvoje; želé si le vedne izpremembe itd. Tako toži dandanes malone vsaka gospodinja. In prav imajo. Posli so se res izpremenili. Ali se pa morda nismo izpremenile tudi me? Ali imamo pravico odvaljati vso krivdo samo na posle?

Res je pač, da so bili posli v starih „dobrih“ časih bolj navezani na obitelj. Toda zakaj? Razmerje mej gospodinjjo in služkinjo je bilo tedaj tudi čisto drugače, nego dan danes. Dekla se je smatrala za nekakovo pomagalko, prijateljico v hiši. Otroci so jo morali spoštovati, ljubiti. Ravvalo se je lepo — bolj po domače ž njo. Lahko ji je bilo vztrajati v službi, kjer si ji je dobro godilo, kjer so ji vračali njen trud z ljubeznijo, kjer so jo vpoštevali kakor človeka med ljudmi. — Kaj pa dan danes? „Madame“ je navadno veliko preuzvišena, da bi izpregovorila prijazno besedo s svojo služkinjo. Ona ji samo zapoveduje, dekla naj pa uboga in — dela. Dela naj z zatajevanjem same sebe, trudi naj se od rane zore do pozne noči za druge, ki uživajo udobnosti njenega delovanja. Za one, ki mislijo, da so storili popolnem svojo dolžnost, če so ji izplačali točno koncem meseca njeno skromno plačo, a od kojih ne sliši nikdar nobene prijazne, pohvalne besede v spodbujajo, pač pa grajanja in očitanja, če kaj ni izvršila strogo po ukazih. Vrh tega se vedejo dostikrat še otroci razuzdano in arogantno proti njej in to navadno v najboljših hišah najhuje. Go-

spoda pa se čutijo kakor kaka vzvišena bitja proti tem proletarkam, ki naj bodo še hvaležne za vse dobrote (?) ki jih uživajo v hiši. Nikdar pa ne pride „madami“ na um, da bi se prijazno zgovarjala s svojo deklo, da bi ji prijazno ukazovala, da bi se kaj pobrigala za njene skrbi in težnje. Saj posel itak ne sme imeti nikakoršnega čustvovanja. On naj le dela, zato je na svetu!

Čisto naravno je torej, da se posel v taki hiši ne more vdomačiti, da se ne more čutiti navezanega na obitelj, ki ga komaj vpošteva za človeka. Ali se moremo potem sploh še čuditi, če ima svojo službo le za prehod do boljše službe, ali, kar je vendar želja vsakega nepokvarjenega dekleta — do lastnega gospodinjstva? Vprašam tedaj še enkrat, ali se moremo čuditi, če ji je blagor gospode deveta briga, če skuša izkoriščati službo le za svoj prid in če se zabavlja v prostih urah na način primeren njeni zapuščenosti?

Na oliko svojih služkinj imajo gospodinje velik upliv. Gospodinja naj jim posveti v časih tudi kako urico, da jih prijazno opominja, svari. Samo da ne postane ž njimi intimna, kajti škodilo bi njenemu ugledu. Pravo pot zamore tu pokazati le takt. Preskrbeti je treba svojim poslom tudi dobrega berila. Saj imamo že precej obilno ljudsko književnost. Na primer knjige Mohorjeve družbe naj bi ne manjkale v nobeni slovenski hiši. Tudi „Slovanska knjižica“ je v ta namen prav primerna, ker ima priproste, lahko umljive pripovedke v pripostem jeziku. O poslu samem ne moremo zahtevati, da naj si kupi knjig. Saj mu pičla plača zadostuje jedva za obleko. A za stare dni si želi vsakdo kaj prihraniti. Dolžnost službodajalca je tedaj, da si preskrbi primerno knjižnico, koja naj bode poslom v razpolaganje. Z branjem dobrih knjig se jim širi obzorje, blaži se jim srce in tudi njihovo mišljenje se spravi v drugi višji tir. Z eno besedo, pospeši se njihova omika, kako se pa treba vesti v obče se služkinjo, bode vsaka čuteča, pravična iz razsodna gospodinja sama znala. Pomisli vendar, cenjena citateljica, da so i posli ljudje s čutečim srcem. Saj je njihova usoda uže tako dosti bridka, da so prisiljeni službovati, ko je vendar vsemogočni stvarnik človeka slobodnega ustvaril. Vendar ni naša zasluga, da smo rojeni v boljših, srečnejših razmerah, kakor i one niso krive, da je bila njih majka uboga proletarka, kaj pa če bi bila stala naša zibelj v borni koči, iz koje se rekrutirajo posli? Ali če bi nas danes pahnila bridka usoda v nesrečo, da bi morale jesti grenki poselski kruh? Oh, koliko bi nas stalo to solza? Vedno si predočujmo, da narava sama ni določila nobenega v službovanje. V rojstvu smo si vsi jednaki. Naša sveta dolžnost je tedaj, da svojim podložnikom ne damo čutiti njihove podložnosti. Posebno pa opozarjam tu matere, da branijo svojim otrokom, če se grdo in brezsrčno vedejo sé služabniki. Učimo svojo deco, da bode videla v vsakem človeku božjo podobo, koji gre vsa čast človeška, in naj bode tudi reven posel.

